

Coordonat
Vicepreședintele interimar
al Judecătoriei Chișinău (sediul Botanica)

Alexandru Arhip

Aprobat
Președintele interimar
al Judecătoriei Chișinău

Constantin Damaschin

RAPORT GENERALIZAT

privind răspunderea membrilor organelor de conducere ale debitorului

Cuprins:

I. Introducere

- 1. Motivarea temeiului și scopului generalizării**
- 2. Legislația relevantă**
- 3. Metodologia generalizării**

II. Cadrul juridic general privind răspunderea organelor de conducere

- 1. Definirea noțiunilor**
- 2. Tipologia răspunderii**
- 3. Condițiile generale ale răspunderii**

III. Analiza practicii judiciare a Judecătoriei Chișinău (2023–2024)

- 1. Date generale și structură statistică**
- 2. Analiza soluțiilor pronunțate**

IV. Cauzele casate de Curtea de Apel Centru și motivele casării

- 1. Date generale**
- 2. Categoriile de erori constatate de Curtea de Apel**
- 3. Cazuri ilustrative**

V. Concluzii și recomandări

I. INTRODUCERE

1. Motivarea temeiului și scopului generalizării

Conform planului de activitate pentru anul 2025 al Secției generalizare și sistematizare a practicii judiciare (în continuare – Secția) din cadrul Direcției generalizare, sistematizare a practicii judiciare și relații cu publicul, ținând cont de actualitatea și importanța aplicării corecte a normelor legale ce reglementează răspunderea membrilor organelor de conducere ale debitorului în cadrul procedurilor de insolvență, prevăzute de Legea insolvenței nr. 149 din 29 iunie 2012, Secția a întocmit prezentul raport.

Raportul cuprinde generalizarea practicii judiciare și analiza datelor statistice referitoare la cauzele examinate de instanța de insolvență în perioada 2023–2024, având ca obiect atragerea la răspundere subsidiară a membrilor organelor de conducere ale debitorului. Totodată, au fost

analizate temeiurile care au stat la baza soluțiilor pronunțate, respectarea termenelor procedurale de examinare, precum și motivele de casare ale hotărârilor de către instanța superioară.

Scopul aceste generalizări este de a identifica tendințele practice și deficiențele de aplicare a normelor privind răspunderea organelor de conducere ale debitorului, inclusiv analiza cauzelor casate de Curtea de Apel Centru și a motivelor casărilor.

Generalizarea practicii judiciare pe tematica propusă prezintă o importanță deosebită pentru uniformizarea aplicării legislației naționale și consolidarea unei jurisprudențe coerente în domeniul răspunderii patrimoniale a persoanelor cu funcții de administrare.

Analiza soluțiilor pronunțate de instanțele de judecată permite identificarea tendințelor jurisprudențiale privind criteriile de angajare a răspunderii membrilor organelor de conducere, delimitarea sferei obligațiilor lor de diligență și loialitate, precum și stabilirea circumstanțelor în care aceștia pot fi trași la răspundere individuală pentru prejudiciile cauzate patrimoniului debitorului sau a drepturilor creditorilor.

Totodată, generalizarea contribuie la asigurarea unei aplicări unitare a prevederilor Legii insolvenței, Codului civil, altor acte normative incidente, precum și la prevenirea practicilor neuniforme. Prin reliefarea motivelor de casare reținute de instanțele de apel, raportul oferă o bază utilă pentru perfecționarea practicii judiciare, consolidarea responsabilității manageriale și creșterea predictibilității actului de justiție în materia răspunderii organelor de conducere ale debitorului.

2. Legislația relevantă

- Legea insolvenței nr. 149 din 29.06.2012 (art. 248–250);
- Codul civil al Republicii Moldova nr.1107 din 06.06.2002 (art. 1959, 1979, 2003, 2008);
- Legea privind societățile cu răspundere limitată nr. 135 din 14.06.2007;
- Legea privind societățile pe acțiuni nr. 1134 din 02.04.1997;
- Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr.225 din 30.05.2003.

3. Metodologia generalizării

Prezenta generalizare vizează hotărârile judecătorești pronunțate de către instanța de insolvență în perioada 1 ianuarie 2023 – 31 decembrie 2024. Alegerea acestui interval temporal are drept scop reflectarea practicii recente și relevante a instanței de judecată în materia răspunderii membrilor organelor de conducere a debitorului, în special în contextul evoluțiilor legislative și al noilor abordări jurisprudențiale privind atragerea la răspundere subsidiară. Analiza acestei perioade permite identificarea tendințelor actuale, a problemelor de aplicare a normelor legale și a direcțiilor de uniformizare a practicii judiciare.

Pentru realizarea generalizării au fost examinate hotărârile pronunțate de Judecătoria Chișinău (sediul Central) în cauze ce au avut ca obiect atragerea la răspundere subsidiară a membrilor organelor de conducere ale debitorului. Hotărârile au fost identificate prin intermediul Programului Integrat de Gestionare a Dosarelor, fiind selectate doar acele soluții care conțin motivarea instanței asupra existenței sau inexistenței temeiurilor de răspundere. În total, au fost analizate 422 hotărâri reprezentative pentru perioada vizată, care reflectă diversitatea situațiilor de fapt și a argumentării juridice aplicate de instanța de fond.

În cadrul generalizării au fost identificate și examinate cauzele în care hotărârile pronunțate de Judecătoria Chișinău (sediul Central) au fost casate integral sau parțial de către Curtea de Apel Centru. Scopul analizei a fost determinarea principalelor motive de casare și evidențierea aspectelor problematice în aplicarea legislației.

Examinarea cauzelor casate a relevat că principalele neconcordanțe au vizat:

- aplicarea greșită sau incompletă a dispozițiilor legale referitoare la răspunderea subsidiară a membrilor organelor de conducere;
- neadministrarea completă a probatoriului necesar pentru stabilirea culpei, prejudiciului și legăturii de cauzalitate;
- omisiunea de a motiva suficient hotărârea cu privire la contribuția concretă a persoanelor vizate la starea de insolvabilitate a debitorului.

Analiza acestor aspecte permite formularea unor concluzii privind uniformizarea practicii și oferă instanțelor de fond repere clare pentru aplicarea corectă și consecventă a normelor legale ce reglementează răspunderea organelor de conducere ale debitorului.

II. CADRUL JURIDIC GENERAL PRIVIND RĂSPUNDEREA ORGANELOR DE CONDUCERE

1. Cadrul normativ privind statutul debitorului și al membrilor organelor de conducere

Potrivit Legii insolvenței nr. 149 din 29 iunie 2012, debitorul este orice persoană juridică, indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare, precum și întreprinzătorii individuali, inclusiv titularii de patentă de întreprinzător, societățile de asigurări, organismele de plasament colectiv cu personalitate juridică, companiile fiduciare, organizațiile necomerciale înregistrate în Republica Moldova, precum și masele succesoriale lăsate de persoanele fizice – indiferent dacă acestea desfășurau sau nu activitate de întreprinzător – care au datorii la plata creanțelor scadente, inclusiv a creanțelor fiscale, împotriva cărora a fost depusă în instanța de judecată o cerere de intentare a procesului de insolvență.

În sensul art. 248 alin. (1) al aceleiași legi (în redacția în vigoare pentru perioada examinată), sunt considerați membri ai organelor de conducere ale debitorului următoarele categorii de persoane:

- debitorul persoană fizică ce desfășoară activitate individuală de întreprinzător;
- fondatorul întreprinderii individuale sau al gospodăriei țărănești (de fermier);
- administratorii societăților comerciale;
- membrii organelor executive;
- membrii consiliilor de supraveghere (de observatori);
- lichidatorii și membrii comisiilor de lichidare;
- contabili.

Conform alin. (2) al art. 248, dispozițiile menționate se aplică nu doar persoanelor care dețin aceste funcții la data intentării procesului de insolvență, ci și celor care au exercitat funcțiile respective pe parcursul ultimelor 24 de luni anterioare intentării procesului.

Prin urmare, cadrul normativ definește o sferă extinsă a subiecților potențial pasibili de răspundere subsidiară, incluzând nu doar conducerea actuală a debitorului, ci și persoanele care au avut un rol decizional sau de gestiune în perioada premergătoare stării de insolvență.

2. Tipologia răspunderii

Articolul 248 din Legea insolvenței nr. 149 din 29 iunie 2012 instituie un regim juridic special de răspundere subsidiară a membrilor organelor de conducere ale debitorului, precum și a altor persoane care, prin acțiunile sau inacțiunile lor, au contribuit la apariția sau agravarea stării de insolvență.

Această formă de răspundere are un caracter patrimonial și reparator, fiind destinată să asigure acoperirea parțială a pasivului debitorului din contul persoanelor care au determinat

insolvabilitatea prin fapte culpabile. Măsura poate fi dispusă de instanța de insolvabilitate, la cererea administratorului/lichidatorului, a comitetului creditorilor sau a unui creditor care are interes legitim.

Din conținutul normei legale rezultă că răspunderea membrilor organelor de conducere poate fi angajată pentru diverse tipuri de comportamente, grupate, în funcție de natura lor juridică, în următoarele categorii principale:

✓ **Răspunderea pentru folosirea abuzivă a patrimoniului debitorului**

Aceasta vizează situațiile în care conducerea debitorului utilizează bunurile, fondurile sau creditele întreprinderii în interes personal (lit. a)) sau desfășoară activități comerciale proprii sub acoperirea debitorului (lit. b)). Aceste acțiuni denotă o confuzie între patrimoniul societății și cel personal, ceea ce contravine principiului separării patrimoniilor și generează prejudicii creditorilor.

✓ **Răspunderea pentru falsificarea sau ascunderea situației patrimoniale**

Această categorie include majorarea fictivă a pasivelor, ascunderea activelor, precum și ținerea unei contabilități fictive sau neconforme cu legea (lit. c) și lit. e)). Prin asemenea acțiuni, membrii organelor de conducere denaturează realitatea economică a debitorului, împiedicând evaluarea corectă a stării financiare și favorizând insolvența.

✓ **Răspunderea pentru gestiune imprudentă și decizii manageriale păguboase**

În această categorie se înscriu faptele prin care conducerea a continuat activitatea întreprinderii în condiții care o duceau vădit spre incapacitate de plată (lit. f)) sau a contractat fonduri la prețuri exagerate (lit. d)). Aceste conduite exprimă neglijență gravă în administrarea afacerilor și lipsa diligenței unui bun administrator, cu efect direct asupra agravării stării de insolvabilitate.

✓ **Răspunderea pentru favorizarea anumitor creditori**

Lit. g) sancționează situațiile în care, în luna precedentă încetării plăților, conducerea a dispus plata preferențială a unui creditor în detrimentul celorlalți. Această faptă contravine principiului egalității creditorilor și afectează echitatea procedurii de distribuire.

✓ **Răspunderea pentru omisiunea de a solicita deschiderea procedurii de insolvabilitate**

În temeiul lit. h), se antrenează răspunderea pentru nedepunerea cererii de intentare a procesului de insolvabilitate în termenul prevăzut de art. 14 al Legii. Această omisiune este relevantă deoarece întârzierea în declanșarea procedurii duce, de regulă, la diminuarea activului și creșterea pasivului, prejudiciind creditorii.

✓ **Răspunderea pentru alte fapte intenționate**

În conformitate cu lit. i), norma are caracter rezidual, vizând orice alte fapte comise cu intenție care au cauzat starea de insolvabilitate. Această formulare deschisă permite instanței să aprecieze individual comportamentele culpabile ce nu se regăsesc expres în literalele precedente.

Suplimentar acestor tipuri de comportamente, răspunderea subsidiară a membrilor organelor de conducere ale debitorului este caracterizat din două aspecte, și anume:

✓ **Caracterul solidar al răspunderii**

În situația în care insolvabilitatea a fost cauzată de mai multe persoane, răspunderea este solidară (alin. 4), în condițiile în care starea de insolvabilitate a apărut în timpul exercitării mandatului acestora sau anterior. Totodată, legea instituie posibilitatea exonerării de solidaritate, dacă persoana a votat împotriva sau a lipsit justificat de la luarea deciziilor și și-a consemnat ulterior opoziția.

✓ **Termenul de prescripție și natura procedurii**

Acțiunea privind atragerea la răspundere subsidiară este supusă termenului de prescripție de 3 ani, care curge de la data la care a fost cunoscută persoana vinovată, dar nu mai târziu de 2 ani de la intentarea procedurii de insolabilitate, potrivit dispozițiilor legale speciale în materie. Caracterul tardiv al acțiunii se apreciază de instanță în faza de pregătire a cauzei pentru dezbaterile judiciare, în ordinea prevăzută de art. 186¹ CPC, prin examinarea excepției de prescripție extinctivă ridicate de partea interesată.

În cazul admiterii excepției de tardivitate, instanța se pronunță prin încheiere, care poate fi atacată cu recurs separat, conform regulilor generale privind atacarea încheierilor ce pun capăt judecării cererii. În cazul respingerii excepției de tardivitate, instanța se pronunță prin încheiere, care va putea fi atacată numai odată cu fondul cauzei, împreună cu hotărârea asupra acțiunii de atragere la răspundere subsidiară.

Astfel, art. 248 din Legea insolabilității configurează un mecanism complex de răspundere subsidiară, care îmbină elemente de drept civil, comercial și procedural, având ca finalitate restabilirea echilibrului patrimonial și protejarea intereselor creditorilor împotriva conducerii iresponsabile sau abuzive a debitorului.

3. Condițiile generale ale răspunderii

Pentru angajarea răspunderii membrilor organelor de conducere, potrivit art. 248 din Legea insolabilității nr. 149/2012, este necesară întrunirea cumulativă a următoarelor condiții: fapta ilicită, prejudiciul, legătura de cauzalitate și vinovăția.

Fapta ilicită constă în acțiuni sau omisiuni contrare legii ori obligațiilor funcției, precum: neintroducerea cererii de intentare a procesului de insolabilitate, gestionarea defectuoasă a patrimoniului sau comiterea unor acte frauduloase (ascunderea activelor, contabilitate fictivă, plăți preferențiale).

Prejudiciul care se exprimă prin diminuarea activelor, majorarea pasivelor sau imposibilitatea achitării datoriilor față de creditor, fiind efectul direct al conduitei ilicite a persoanei responsabile.

Legătura de cauzalitate care presupune existența unei conexiuni directe între fapta ilicită și starea de insolabilitate, în sensul că acțiunea sau omisiunea membrului organului de conducere a contribuit în mod determinant la apariția ori agravarea incapacității de plată.

Vinovăția manifestată sub forma intenției (fapte săvârșite cu bună știință) sau a culpei (neglijență ori imprudență gravă). În practică, instanțele rețin de regulă culpa gravă, având în vedere obligația de prudență și loialitate a persoanelor care exercită funcții de conducere.

Astfel, condițiile generale ale răspunderii prevăzute de art. 248 din Legea insolabilității asigură un cadru echilibrat de sancționare a conducerii debitorului, urmărind protejarea intereselor creditorilor și prevenirea gestiunii abuzive sau neglijente. Respectarea acestor condiții garantează aplicarea unitară și temeinică a măsurilor de răspundere subsidiară în practica judiciară.

III. ANALIZA PRACTICII JUDICIARE A JUDECĂTORIEI CHIȘINĂU (2023–2024)

1. Date generale și structură statistică

Pe parcursul perioadei analizate, instanța a examinat în total **420 de cauze**, dosarele fiind soluționate prin admitere, respingere, scoatere de pe rol sau conexare, în funcție de particularitățile fiecărui litigiu.

Analiza structurii soluțiilor relevă următoarea distribuție:

- **Admise:** 68 cauze - reprezintă situațiile în care cererea formulată a fost considerată întemeiată, fiind dispusă o soluție favorabilă reclamantului.
- **Respinse:** 291 cauze - acestea constituie majoritatea cauzelor examinate, instanța considerând că pretențiile formulate nu sunt întemeiate sau nu sunt susținute suficient prin probe.
- **Scoase de pe rol:** 11 cauze - în aceste situații, cauza nu a fost soluționată pe fond, fiind încetată procedura din motive procedurale (lipsa obiectului, renunțarea la acțiune, neconformități procedurale etc.).
- **Conexate:** 5 cauze - aceste dosare au fost conexate altor cauze în vederea asigurării unei examinări eficiente și evitării pronunțării unor soluții contradictorii.

Structura statistică denotă că ponderea cea mai mare o reprezintă cauzele **respinse** (aprox. 69% din total), urmate de cele **admise** (aprox. 16%). Procentul relativ redus al cauzelor scoase de pe rol și al celor conexate confirmă un grad sporit de finalizare pe fond a litigiilor examinate.

2. Analiza soluțiilor pronunțate

3.2.1. Exemplu de hotărâre reprezentativă în care cererea de atragere la răspundere subsidiară a fost admisă:

Cauza: SRL „Promo-Concept” (în insolabilitate) vs. Dăguță Dan

Data hotărârii: 02 martie 2023

Temei juridic: art. 247–249 și art. 248 alin.(1) lit. i) din Legea insolabilității

1. Situația de fapt relevantă: Debitorul SRL „Promo-Concept” se afla în procedură de insolabilitate, având masa debitoare insuficientă pentru acoperirea creanțelor (224 696,51 lei). Pârâtul Dăguță Dan a deținut funcția de **administrator** și calitatea de **asociat unic** în ultimele 24 luni anterioare intentării procedurii.

2. Fapta ilicită care a determinat atragerea răspunderii: Instanța a constatat că administratorul a **înstrăinat bunurile gajate** ale societății către terți, a **tăinu**it bunurile în perioada procedurii, nu a reflectat sumele obținute în contabilitate și **nu le-a introdus în patrimoniul societății**, utilizându-le **în scop personal** (achitarea dobânzii și parțial a unui credit ipotecar). Aceste acțiuni au fost confirmate prin ordonanțele procuraturii și prin **recunoașterea expresă** a pârâtului în cadrul urmăririi penale (infracțiunea prevăzută de art. 251 Cod penal).

3. Condițiile generale ale răspunderii delictuale constatate: Instanța a stabilit cumulativ:

- **Prejudiciu:** 224 696,51 lei (creanțe validate neacoperite).
- **Fapta ilicită:** înstrăinarea și tănuirea bunurilor gajate.
- **Raportul de cauzalitate:** lipsa bunurilor a determinat imposibilitatea acoperirii masei debitoare.
- **Vinovă:** dovedită prin recunoașterea pârâtului și materialele urmăririi penale.

4. Condiția specială din art. 248 alin.(1) lit. i)

Instanța a reținut că pârâtul a **comis cu intenție** fapte care au **cauzat insolvabilitatea** debitorului, prin deturnarea sumelor obținute din vânzarea bunurilor și lipsirea societății de activele sale principale.

5. Soluția instanței: A fost **admisă cererea** lichidatorului. Pârâtul Dăguță Dan a fost **atras la răspundere subsidiară** în calitate de membru al organelor de conducere. A fost dispusă încasarea sumei de **224 696,51 lei** în beneficiul debitorului și a taxei de stat.

6. Motivul reprezentativității hotărârii

Hotărârea este relevantă pentru modulul de bune practici deoarece:

- demonstrează aplicarea **art. 248 alin.(1) lit. i)** din Legea insolvenței privind faptele intenționate care cauzează insolvența;
- exemplifică situația în care **administratorul a deturnat activele debitorului**, generând prejudicierea directă a creditorilor;
- conține o analiză cumulativă a condițiilor generale și speciale ale răspunderii delictuale;
- prezintă un set probatoriu complet, incluzând actele de urmărire penală, declarația de recunoaștere a faptei, confirmarea inexistenței bunurilor și tabelul definitiv al creanțelor.

3.2.2. Exemplu de hotărâre reprezentativă în care cererea de atragere la răspundere subsidiară a fost respinsă:

Cauza: SRL „Ruamsec” (în procedura falimentului simplificat) vs. Capranov Ștefan

Soluția: Cererea respinsă

Temei juridic: art. 247, art.248 alin.(1) lit.c), e), h) din Legea insolvenței

1. Situația de fapt reținută: Lichidatorul a solicitat atragerea la răspundere subsidiară a fostului administrator Capranov Ștefan. Motivarea cererii se baza pe pretinsa deturnare/ascundere a activelor societății și pe lipsa unor bunuri constatate la inventariere.

2. Motivele respingerii cererii:

a. Lipsa probei faptei ilicite imputate pârâtului: Instanța a constatat că lichidatorul nu a demonstrat elementele acțiunii pretins ilicite; nu a fost explicat în ce au constat concret acțiunile pârâtului care ar fi reprezentat deturnare sau ascundere de active; nu s-a indicat care bunuri, în ce valoare și în ce mod ar fi fost tănuite de pârât; lichidatorul nu a prezentat probe certe sau verificabile privind existența bunurilor lipsă și nici că acestea s-ar afla la terți la dispoziția pârâtului.

b. Nu s-a stabilit raportul de cauzalitate: Instanța a concluzionat că nu există legătură cauzală între acțiunile pârâtului și starea de insolvență; lipsurile din inventar nu au fost probate ca provenind din acțiuni ale administratorului.

c. Neîndeplinirea condițiilor generale ale răspunderii delictuale: Instanța a concluzionat că nu sunt întrunite, în același timp, elementele răspunderii: prejudiciul atribuit pârâtului, existența unei fapte ilicite, legătura cauzală și vinovăția.

d. Neîndeplinirea condițiilor speciale prevăzute la art. 248 din Legea insolvenței: Lichidatorul nu a demonstrat existența nici unei fapte prevăzute la lit. a)–i) (deturnare, ascundere active, preferințe, ținere contabilă neconformă ș.a.). Simplul fapt al constatării lipsurilor la inventar nu este suficient fără indicarea autorului, modului de înstrăinare sau traseului bunurilor.

3. Concluzia instanței: Instanța a considerat că: nu sunt întrunite condițiile pentru angajarea răspunderii delictuale; nu sunt întrunite condițiile speciale ale art. 248 din Legea insolvenței și prin urmare, cererea de atragere la răspundere subsidiară a fost respinsă. Taxa de stat a fost pusă în sarcina reclamantului.

4. Motivul reprezentativității hotărârii: Această hotărâre este relevantă pentru modulul privind respingerea cererilor deoarece evidențiază cerința probațiunii stricte pentru a demonstra fapta imputabilă, arată că simpla existență a unor bunuri lipsă sau suspiciuni nu este suficientă, pune accent pe necesitatea dovedirii concrete a fiecărei condiții (generală + specială) ale art. 247–248 și clarifică faptul că lichidatorul trebuie să demonstreze în detaliu cum acțiunile administratorului au cauzat insolvența.

IV. CAUZELE CASATE DE CURTEA DE APEL CENTRU ȘI MOTIVELE CASĂRII

1. Date generale

În perioada de referință au fost contestate în total **218 hotărâri** pronunțate de instanța de insolvență. Studiarea soluțiilor pronunțate de instanța de apel relevă următoarea repartizare a rezultatelor căilor de atac:

- **111 (50,9%) hotărâri au fost menținute**, ceea ce reprezintă cele mai multe soluții din totalul cauzelor contestate și indică un nivel general de stabilitate și corectitudine a hotărârilor primei instanțe.
- **4 (1,8%) hotărâri au fost casate parțial**, în aceste cauze instanța de apel a constatat anumite erori sau omisiuni care au impus reexaminarea doar a unor aspecte limitate ale hotărârii.
- **22 (10,1%) hotărâri au fost casate total**, ceea ce relevă situațiile în care soluția primei instanțe a fost considerată nelegală sau neîntemeiată în ansamblu, impunând anularea integrală a hotărârii.
- **41 (18,8%) de cereri de apel au fost restituite**, de regulă pentru neînlăturarea în termen a neajunsurilor indicate de instanță sau depunerea apelului peste termenul legal.
- **40 (18,3%) de cereri de apel se află în prezent în examinare**, fiind pendinte pe rolul instanței de apel și supuse controlului judiciar.

Această distribuție evidențiază atât nivelul de menținere a hotărârilor primei instanțe, cât și aspectele în care instanța de apel a identificat neconformități, constituind un indicator relevant pentru analiza calității jurisprudenței și a uniformității aplicării legislației în materie de insolvență.

2. Categoriile de erori constatate de Curtea de Apel

La examinarea legalității hotărârilor primei instanțe, Curtea de Apel a identificat atât erori de aplicare a legii materiale, cât și a celei procesuale.

4.2.1. Erorile de aplicare a legii materiale țin de interpretarea și aplicarea greșită a normelor de drept material, în special ale Legii insolvenței.

În acest sens, Curtea de Apel a constatat un șir de erori de aplicare a legii materiale, cum ar fi:

➤ **Neaplicarea sau aplicarea incompletă a art. 248 din Legea insolvenței, precum:** ignorarea unora dintre temeiurile invocate de lichidator (lit. e), g), h), i)); limitarea analizei doar

la anumite litere, fără a examina ansamblul faptelor invocate; necoroborarea prevederilor art. 248 cu art. 14, 27 și 247 din Legea insolvenței.

➤ **Interpretarea eronată a condițiilor de angajare a răspunderii, cum ar fi:** neluarea în considerare a prezumțiilor legale (ex.: nedepunerea cererii introductive → prezumă răspunderea; nepredarea documentelor contabile → prezumă ținerea unei contabilități neconforme); aprecierea greșită a momentului apariției insolvenței; stabilirea defectuoasă a elementelor răspunderii delictuale (faptă, prejudiciu, cauzalitate, vinovăție).

➤ **Aprecierea greșită a probelor substanțiale:** concluzii eronate privind existența sau inexistența prejudiciului; respingerea nejustificată a probelor fiscale sau economice; concluzii bazate pe presupuneri și nu pe fapte probate.

➤ **Neidentificarea faptelor imputabile administratorului:** neprecizarea acțiunilor sau omisiunilor concrete ale administratorului care au generat sau agravat insolvențabilitatea; ignorarea actelor de control fiscal și a probelor privind lipsa contabilității.

➤ **Aplicarea incorectă a regulilor privind obligațiile administratorului:** neluarea în considerare a termenului de 30 zile pentru depunerea cererii introductive (art. 14); neaplicarea art. 27 alin.(3)–(4) privind obligațiile de predare a documentelor; ignorarea Legii privind societățile cu răspundere limitată în partea prevederilor care reglementează obligațiile organelor de conducere.

➤ **Neaplicarea dispozițiilor legale în favoarea creditorilor:** neconstatarea răspunderii chiar în prezența unor temeiuri clare; superficialitate în stabilirea valorii prejudiciului și necorelarea cu masa pasivă.

4.2.2. Erorile de aplicare a legii procesuale vizează modul de desfășurare a procedurii judiciare în prima instanță, inclusiv citarea părților, administrarea probelor, respectarea dreptului la apărare și a garanțiilor procesuale.

În sensul dat, Curtea de Apel a constatat un șir de erori de aplicare a legii procesuale, cum ar fi:

➤ **Erori privind citarea și comunicarea actelor de procedură, care presupun** indicarea greșită a adresei pârâtului în cererea de chemare în judecată; neexpedierea citațiilor la adresa reală, deși aceasta era cunoscută din datele ASP; dispunerea nelegală a citării prin publicitate fără epuizarea mijloacelor prevăzute de art. 100–108 CPC; nerespectarea termenului minim de 15 zile în cazul citării prin publicitate; judecarea cauzei în lipsa pârâtului fără dovada unei citări legale; neatragera în proces a tuturor persoanelor ale căror drepturi sunt afectate (încălcarea art. 183–185 CPC).

➤ **Încălcarea dreptului la apărare și al principiului contradictorialității, adică** examinarea cauzei fără a asigura participarea părților; lipsa posibilității reale pentru pârât de a-și prezenta poziția și probele; încălcarea egalității armelor (art. 26 CPC, art. 6 CEDO).

➤ **Nemotivarea hotărârii și neanalizarea probelor și anume:** lipsa analizei probelor esențiale (acte fiscale, rapoarte de control, revizii economice); lipsa examinării tuturor argumentelor și temeiurilor juridice invocate de părți; motivarea superficială sau formală contrar art. 241 alin.(5) CPC; hotărârea nu răspunde întrebărilor esențiale ale litigiului (jurisprudența CEDO: Hiro Balani, Suominen, Van de Hurk).

➤ **Nerespectarea obligațiilor procedurale ale instanței, cum ar fi:** stabilirea incompletă a cercului participanților la proces; neexaminarea capacității procesuale în cazul decesului unei părți; soluționarea cauzei în lipsa verificării temeinice a situației de fapt; lipsa exercitării rolului activ prevăzut de art. 9 și art. 26 CPC.

➤ **Încălcarea regulilor privind termenele procesuale:** stabilirea eronată a momentului de la care începe să curgă termenul de prescripție; admiterea nejustificată a excepției de tardivitate.

3. Cazuri ilustrative

În subcapitolul ce urmează vor fi ilustrate sinteze de cauze concrete în care instanța de apel a dispus casarea hotărârilor pronunțate de instanța de fond. Pentru fiecare cauză sunt prezentate pe scurt circumstanțele relevante, soluția instanței de control judiciar și motivele specifice care au determinat casarea. Această abordare permite evidențierea tipologiilor de erori întâlnite în practica instanțelor de fond și contribuie la o mai bună înțelegere a aspectelor ce necesită uniformizare și claritate în aplicarea legislației în materie de insolvență.

4.3.1. Exemplu 1

Hotărârea Judecătorei Chișinău (sediul Central) nr. 2i-2040-1/18 din 12.05.2023, casată prin Decizia Curții de Apel Chișinău din 14.11.2023

Sinteza hotărârii Judecătorei Chișinău (sediul Central) nr.2i-2040-1/18 din 12.05.2023

În cauza privind atragerea la răspundere subsidiară în procedura falimentului simplificat al „DAM-TIM” S.R.L., instanța a examinat cererea lichidatorului Ispas Iurie înaintată împotriva fostului administrator statutar și fondator, Petcu Artiom. Societatea fusese declarată insolventă în anul 2019, după ce ulterior mai multor cereri introductive și cereri de alăturare depuse de creditori, s-a constatat incapacitatea evidentă a întreprinderii de a-și onora datoriile. Pe parcursul procedurii de validare, s-a stabilit existența unui pasiv total de peste 622 mii lei față de diverși creditori, datoriile fiind formate cu mult timp înainte de intentarea procesului de insolvență.

Lichidatorul a susținut că starea de insolvență a fost determinată direct de acțiunile și inacțiunile conducătorului societății, indicând trei temeuri principale prevăzute la art. 248 alin. (1) din Legea insolvenței: desfășurarea unei activități comerciale în interes personal sub acoperirea debitorului, continuarea activității întreprinderii în condițiile în care aceasta ducea în mod vădit la incapacitate de plată, precum și nerespectarea obligației de depunere a cererii introductive în termenul prevăzut de lege. Potrivit probelor, administratorul „DAM-TIM” S.R.L. utiliza bunuri și servicii în interes personal, fără achitarea plăților contractate, în timp ce întreprinderea continua să activeze și să acumuleze datorii, deși nu dispunea de resurse financiare suficiente.

Instanța a reținut că debitorul se afla în incapacitate de plată încă de la începutul anului 2018, dovadă fiind neonorarea repetată a obligațiilor față de creditorul Î.M. „Autosalubritate”, care deținea un titlu executoriu încă din 2016. Cu toate acestea, administratorul nu a depus cererea de intentare a procesului de insolvență în termenul legal de 30 de zile, preferând să continue activitatea întreprinderii, ceea ce a agravat situația financiară și a prejudiciat creditorii. Au fost constatate gestionarea defectuoasă a patrimoniului, lipsa unei evidențe contabile conforme, acumularea de penalități și creșterea nejustificată a pasivelor, toate reflectând un comportament neglijent sau chiar intenționat prejudiciabil din partea administratorului.

Analizând probele, instanța a concluzionat că acțiunile lui Petcu Artiom au avut o legătură directă cu apariția și agravarea stării de insolvență, dat fiind că acesta deținea calitatea de administrator în perioada în care s-au creat și amplificat datoriile. Neîndeplinirea obligațiilor de

monitorizare a situației economico-financiare și omisiunea depunerii cererii introductive au condus la lipsa unei reacții prompte care ar fi putut limita prejudiciul creditorilor.

Soluția instanței de fond:

În consecință, instanța a admis cererea lichidatorului, dispunând atragerea lui Petcu Artiom la răspundere subsidiară și obligarea acestuia la achitarea sumei de 622 962,65 lei în beneficiul debitorului insolvent. Totodată, acesta a fost obligat să achite taxa de stat de 18 688,88 lei. Hotărârea este executorie, cu drept de apel în termen de 15 zile.

Sinteza Deciziei Curții de Apel Chișinău nr. 2ai-282/23 din 14.11.2023

prin care s-a casat hotărârea Judecătoriei Chișinău (sediul Central)

nr.2i-2040-1/18 din 12.05.2023

În cadrul procesului de insolvabilitate al „DAM-TIM” S.R.L., lichidatorul desemnat a solicitat atragerea la răspundere subsidiară a fostului administrator statutar, Petcu Artiom, invocând că prin acțiunile și inacțiunile acestuia au fost generate și amplificate datoriile societății, iar starea de insolvabilitate a devenit inevitabilă. Ca temei juridic au fost indicate prevederile art. 248 alin. (1) lit. b), f) și h) din Legea insolvabilității, referitoare la desfășurarea activității comerciale în interes personal, continuarea activității în condițiile incapacității vădite de plată și neîntinderea cererii introductive în termenul legal.

Instanța de fond a admis cererea lichidatorului, reținând că administratorul a gestionat defectuos întreprinderea, a utilizat patrimoniul în scopuri personale, a continuat activitatea deși în mod evident societatea nu își putea onora obligațiile și nu a depus cererea introductivă la timp. În consecință, prima instanță l-a atras pe pârât la răspundere subsidiară, dispunând încasarea întregii sume a creanțelor validate în procedură.

Hotărârea a fost atacată, iar **Curtea de Apel Chișinău**, reexaminând cauza, a constatat că soluția primei instanțe a fost pronunțată cu încălcarea unor cerințe esențiale privind constatarea faptică, fundamentarea juridică și analiza probelor. Instanța de control judiciar a reținut că Judecătoria Chișinău a aplicat eronat prevederile art. 248 din Legea insolvabilității, fără a demonstra într-un mod riguros întrunirea condițiilor răspunderii subsidiare.

Erorile reținute de Curtea de Apel:

1. Neindividualizarea clară a temeiului juridic aplicat. Curtea a subliniat că hotărârea primei instanțe nu distinge riguros între faptele ce ar corespunde lit. b), lit. f) și lit. h) ale art. 248, instanța limitându-se la o reproducere generală a susținerilor lichidatorului, fără să argumenteze care fapte concrete se încadrează în fiecare temei și de ce.

2. Lipsa unei analize reale a legăturii cauzale. Instanța de fond a omis să demonstreze raportul cauzal dintre acțiunile administratorului și apariția ori agravarea stării de insolvabilitate, un element indispensabil răspunderii subsidiare. Curtea de Apel a constatat că nu a fost demonstrat în ce mod acțiunile imputate administratorului au contribuit în mod direct la formarea sau acumularea datoriilor debitorului.

3. Aprecierea superficială a materialului probator. Curtea a constatat că instanța de fond a preluat în mod necritic afirmațiile lichidatorului, fără a analiza probele administrate în dosar și fără a stabili dacă acestea sunt suficiente, pertinente și concludente pentru a demonstra vinovăția administratorului. De asemenea, nu a fost clarificat caracterul „intenționat” sau „culpabil” al acțiunilor acestuia.

4. Neidentificarea exactă a momentului apariției incapacității de plată. Pentru aplicarea art. 248 lit. h) privind obligația depunerii la timp a cererii introductive, Curtea a accentuat că instanța trebuie să determine precis momentul în care administratorul avea obligația legală de a sesiza

instanța de insolvabilitate. Instanța de fond nu a fixat acest moment pe baza probelor, limitându-se la afirmații generale.

5. Motivarea insuficientă privind continuarea activității în mod vădit prejudiciabil. Curtea de Apel a reținut că instanța de fond nu a explicat în ce măsură continuarea activității întreprinderii era vădit contrară intereselor creditorilor și ce acte comerciale au avut un caracter prejudiciabil, deși acest element este esențial pentru aplicarea art. 248 lit. f).

Soluția Curții de Apel:

Ca urmare a acestor constatări, Curtea de Apel a stabilit că hotărârea primei instanțe a fost pronunțată cu încălcări esențiale ale normelor de drept material și procesual, precum și cu o motivare insuficientă. Prin urmare, soluția de atragere la răspundere subsidiară a fost casată, iar cauza a fost restituită pentru reexaminare, cu obligația de a se identifica în mod concret temeiurile aplicabile, de a se administra și evalua complet probele și de a se motiva riguros raportul dintre faptele administratorului și starea de insolvabilitate a debitorului.

4.3.2. Exemplu 2

Hotărârea Judecătoriei Chișinău (sediul Central) nr. 2i-1577-1/18 din 20.12.2023, casată prin Decizia Curții de Apel Chișinău din 14.11.2023

**Sinteza hotărârii Judecătoriei Chișinău (sediul Central)
nr.2i-1577-1/18 din 20.12.2023**

În cauza privind atragerea la răspundere subsidiară a foștilor administratori ai A.A. „Grand Partner” S.R.L., lichidatorul întreprinderii în procedura falimentului a solicitat obligarea pârâților Grosari Andrian și Pascari Alina la acoperirea pasivului debitorului, în sumă totală de 4 817 815 lei. Reclamantul a invocat că, anterior intentării procesului de insolvabilitate, administratorii ar fi comis o serie de fapte ilicite prevăzute la art. 248 alin. (1) din Legea insolvabilității, inclusiv deturnarea activelor, ținerea unei contabilități neconforme, neprezentarea documentelor contabile și neîndeplinirea obligației de depunere la timp a cererii introductive.

Analizând materialele cauzei, instanța de fond a constatat că probatoriul administrat nu demonstrează existența unei legături de cauzalitate între acțiunile imputate pârâților și apariția stării de insolvabilitate. Procesul-verbal de inventariere care menționa lipsa unor active nu a fost susținut de dovezi privind natura, valoarea, deținătorii sau modul dispariției bunurilor. În aceeași măsură, acuzațiile privind contabilitatea fictivă și dispariția documentelor au vizat în principal perioada ulterioară intentării procedurii de insolvabilitate, nefiind apte să justifice atragerea răspunderii pentru insolvența intervenită anterior.

Instanța a mai reținut că lichidatorul nu a individualizat faptele atribuite fiecărui pârât și nu a demonstrat în ce mod preținsele acțiuni ar fi contribuit efectiv la incapacitatea de plată a debitorului. De asemenea, acuzația referitoare la omisiunea depunerii cererii introductive nu a fost însoțită de probe privind momentul concret al apariției insolvenței sau prejudiciul generat în intervalul analizat.

Soluția instanței de fond:

Instanța de fond a respins ca neîntemeiată cererea lichidatorului A.A. „Grand Partner” S.R.L. privind atragerea la răspundere subsidiară a foștilor administratori Grosari Andrian și Pascari Alina pentru suma totală de 4 817 815 lei. Totodată, instanța a dispus încasarea taxei de stat în mărime de 50 000 lei din contul debitorului aflat în procedura falimentului. Hotărârea este executorie de la pronunțare și poate fi atacată cu apel în termen de 15 zile.

**Sinteza Deciziei Curții de Apel Centru nr. 2ai-81/24 din 13.03.2025,
prin care s-a casat hotărârea Judecătorei Chișinău (sediul Central)
nr. 2i-1577-1/18 din 20.12.2023**

În examinarea apelului declarat de Serviciul Fiscal de Stat împotriva hotărârii primei instanțe, prin care cererea de atragere la răspundere subsidiară a administratorilor A.A. „Grand Partner” S.R.L. fusese respinsă, Curtea de Apel a constatat că instanța de fond nu a efectuat o analiză completă, efectivă și complexă a circumstanțelor relevante pentru soluționarea cauzei.

Curtea a reținut că soluția primei instanțe se bazează preponderent pe constatarea insuficienței probelor administrate, fără ca instanța să depună diligența necesară pentru clarificarea situațiilor neexaminată sau insuficient analizate. În special, instanța de fond nu a investigat în mod adecvat tranzacțiile financiare efectuate anterior intentării procedurii de insolvență, nu a verificat coerența raportărilor contabile și nu a analizat lipsa registrelor și documentelor justificative care constituiau indicii importante privind gestionarea potențial defectuoasă a patrimoniului debitorului.

De asemenea, Curtea de Apel a observat că explicațiile și documentele suplimentare depuse în apel – inclusiv informații privind retrageri de numerar, operațiuni nejustificate sau lipsa unor active proeminente – ridicau suspiciuni rezonabile cu privire la respectarea obligațiilor administratorului prevăzute de art. 12, art. 20 și art. 248 din Legea insolvenței. Totuși, aceste aspecte nu au putut fi valorificate pe fond întrucât ele necesitau o investigare factuală detaliată, care depășește cadrul limitat al controlului exercitat în apel.

Instanța de apel a subliniat că, în procedurile de atragere la răspundere subsidiară, instanța de fond este obligată să verifice nu doar caracterul efectiv al pretinselor încălcări, ci și existența legăturii cauzale dintre acțiunile administratorului și apariția sau agravarea stării de insolvență. Or, în situația dată, prima instanță nu a analizat dacă eventuale acțiuni precum omisiunea de a depune cererea introductivă la timp, sustragerea sau necontabilizarea unor bunuri ori conducerea defectuoasă a contabilității au contribuit la imposibilitatea de acoperire a masei debitoare.

Curtea a mai reținut că lipsa unei individualizări a faptelor atribuite administratorului și absența unei evaluări riguroase a probelor din dosar au condus la o constatare prematură a neîntemeierii acțiunii. Aceste lacune au justificat concluzia că soluția primei instanțe nu respecta cerințele unei examinări complete, obiective și conforme cu standardele probatorii aplicabile în materia răspunderii subsidiară.

Soluția Curții de Apel:

În consecință, Curtea de Apel a admis apelul Serviciului Fiscal de Stat, a casat hotărârea primei instanțe și a dispus rejudecarea cauzei, cu indicația expresă ca instanța de fond să verifice în detaliu tranzacțiile financiare suspecte realizate anterior insolvenței; lipsa sau neprezentarea documentelor și registrelor contabile; existența și destinația activelor nerecuperate; orice acțiuni sau omisiuni ale administratorului care ar cădea sub incidența art. 248 din Legea insolvenței; legătura cauzală dintre aceste acțiuni și prejudiciul creat masei debitoare.

V. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

Analiza practicii judiciare privind răspunderea membrilor organelor de conducere ale debitorului în perioada 2023–2024 relevă o serie de tendințe constante în aplicarea art. 247–250 din Legea insolvenței, precum și un număr semnificativ de aspecte ce necesită uniformizare. În primul rând, datele statistice arată că, deși instanța de insolvență este sesizată frecvent cu cereri de atragere la răspundere subsidiară, ponderea hotărârilor admise rămâne relativ redusă, majoritatea cererilor fiind respinse ca urmare a insuficienței probatoriului sau a nedovedirii

legăturii cauzale dintre acțiunile administratorilor și starea de insolvabilitate. Această situație indică necesitatea unei argumentări mai riguroase din partea lichidatorilor și creditorilor (reclamanți), în special sub aspectul individualizării faptelor imputabile și al demonstrării contribuției concrete a administratorilor (pârâților) la apariția sau agravarea incapacității de plată.

Totodată, hotărârile în care cererea este admisă conturează un profil clar al situațiilor în care se reține răspunderea: gestionarea frauduloasă a patrimoniului, deturnarea activelor, ținerea unei contabilități fictive, continuarea activității în condiții vădit prejudiciabile, precum și omisiunea depunerii în termen a cererii introductive. Aceste cauze demonstrează importanța documentelor contabile, a probelor provenite din organele de urmărire penală și a elementelor obiective privind degradarea situației financiare.

În al doilea rând, examinarea cauzelor casate de Curtea de Apel Centru evidențiază că principalele neconcordanțe din hotărârile instanței de fond sunt legate de aplicarea incompletă sau eronată a art. 248 din Legea insolvabilității, insuficiența motivării, neanalizarea probele esențiale și încălcări ale normelor procesuale privind citarea, contradictorialitatea și dreptul la apărare. Cazurile ilustrative confirmă faptul că instanța de fond trebuie să fundamenteze distinct și detaliat fiecare temei de răspundere invocat, să stabilească cu precizie momentul apariției incapacității de plată, precum și să explice modul în care faptele administratorului au generat prejudiciul suferit de masa debitoare.

În concluzie, generalizarea demonstrează necesitatea consolidării uniformității jurisprudențiale în materia răspunderii subsidiară, precum și a aplicării consecvente a standardelor probatorii și a cerințelor de motivare. Rezultatele analizei subliniază importanța unei abordări active și riguroase atât din partea instanței, cât și a participanților la proces, în vederea asigurării unei protecții efective a drepturilor creditorilor și a responsabilizării membrilor organelor de conducere ale debitorului.

Prin urmare, în baza celor expuse,

se propune:

1. A aduce la cunoștință prezentul raport cu anexă judecătorilor Judecătoriei Chișinău (sediul Central), specializați în materie de insolvabilitate și lichidare.
2. A plasa prezentul raport pe pagina web a Judecătoriei Chișinău.

Coordonat: Șefa Direcției generalizare a practicii judiciare și relații cu publicul, Jurminschi Natalia

Executat: Șefa interimară a Secției generalizare și sistematizare a practicii judiciare, Nica Irina